

Walt Whitman

Jordi Llovet / Quadern, *El País*

A la història de la literatura hi ha llibres que són molt bons i n'hi ha que són molt importants. El llibre que Walt Whitman (1819-1892) va publicar en nou ocasions, tot ampliant-lo cada vegada d'una manera semblant a com va fer Luis Cernuda, tot arribant a unes 600 pàgines, forma part del segon grup: és important. Imbuït per les idees d'Emerson —com el nostre Joan Maragall, que també va creure en “la paraula viva”, però sovint feia versos dolents, de tan vius—, aquest home tirant a pagesívol, amant de la natura i de la frenologia, de l'òpera i del mar, del magnetisme animal i l'egiptologia, de les dones però encara més dels joves ben plantats, barbut i brutejant, amic de la vida solitària, les cabanes, els boscos espessos i les capbussades erotògenes (les seves i les dels seus amics), en realitat molt poc dialogant malgrat les seves contínues professions de fe en la democràcia americana, aquest exaltat, visionari, profètic, amant de l'èxtasi i de l'exultació, va confegir per als seus conciutadans aquest llarg (massa llarg, en veritat) poemari que va dir-se *Leaves of grass*: ara el podreu llegir en extraordinària traducció de Jaume C. Pons Alorda, *Fulles d'herba*, Barcelona, Edicions de 1984, 2014.

**FULLES
D'HERBA**
WALT WHITMAN
TRADUCCIÓ DE JAUME C. PONS ALORDA

De tan bona que és la traducció —malgrat l'ús continu de possessius sobrers i d'un pleonasme poc català: “el seu propi”, “la seva pròpia”, etcètera, que també emprava a discreció el president Pujol: “la nostra pròpia identitat”, com si no n'hi hagués prou amb “nostra” o “pròpia”—, hem acabat agafant carinyo a aquest home extravagant i a la seva poesia que, amb voluntat, no s'extravia en cap “figura poètica” per casualitat: no he vist a la vida un poemari tan llarg amb tan poques metàfores: potser cap.

Walt Whitman

1984 POESIA

Com tots els poetes tirant a pobrissons, Whitman, en un rapte de caritat universal, va escriure per a tothom, i encara hauríem d'afegir-hi per a “totes les coses”; perquè Whitman es canta, de bell antuvi, “a si mateix”, però acaba celebrant el turc que fuma opi, els geperuts i els llunàtics, el negre d'origens nebulosos, els jueus que esperen el Messies, l'espanyol d'Espanya (sic), i, dins de la península, el ciutadà de Barcelona —ciutat on no degué estar mai de la vida— i el matador a l'arena de Sevilla (i tant com respectava els animals, el càndid de Whitman!). Per fer una anàlisi més circumspèctia i objectiva d'aquesta poesia, potser hauríem de dir que, si el lema panteista de Spinoza (a qui segur que no va llegir, perquè detestava la filosofia) havia estat Deus sive natura, “Déu és el mateix que la Naturalesa”, el de Whitman podria ser Deus sive humanitas, sive natura, sive democratia, sive myself, perquè l'autor sovinteja l'exaltació del seu jo igual com regala amb gran generositat elogis al públic més bigarrat i a totes les coses, en una mena de transformació pandèmica, franciscana i ecològica de les virtuts cristianes. El cert és que, en llegir-lo, arriba un punt que tantes exclamacions i tant d'embadaliment en la natura i en uns éssers que només va conèixer a l'interior de la

seva caritativa voluntat arriben a enfarfegar-nos. Això sí: tenia una verbe, com diuen els francesos, o una facúndia, que no tenen parió en tota la història de la poesia.

Però ens queda l'important: així com a França “per fi vingué Malherbe” per a descrèdit de les poètiques del Grand Siècle i inauguració d'una poesia que, amb els anys, excitaria el geni de Baudelaire, així als Estats Units, amb poca tradició poètica a mitjan segle XIX, la poesia va quedar transformada per sempre: no solament es va democratitzar, sinó que també es va obrir als experiments formals més extravagants i insòlits. Whitman, és cert, va fer lliscar les categories íntimes i exaltades del romanticisme fins a l'Home Modern —inclosa la tècnica i les màquines— com, més tard, ho farien, amb entusiasme, els avantguardistes del segle XX.

Un dia o altre la llengua catalana havia de tenir aquest poemari sencer, i és una sort que la traducció superi, en eufonia, l'anglès antiretòric de Whitman: cap traductor parcial d'aquesta obra, fins avui, no se n'havia sortit tan bé com Pons Alorda. Ni Jorge Luis Borges.